

## **ВІДГУК**

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора,  
професора кафедри теорії та методики початкової освіти  
Мукачівського державного університету

Молнар Тетяни Іванівни

про дисертаційне дослідження **Котило Альони Олександрівни** на тему:

**«Психолого-педагогічні умови організації і проведення уроків  
англійської мови за Концепцією Нової української школи»,**

що представлено на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

**1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами.** Актуальність дисертаційного дослідження Котило Альони Олександрівни не викликає сумнівів, оскільки його проблематика безпосередньо пов'язана з ключовими напрямками реформування сучасної української освіти, задекларованими в Концепції Нової української школи. Як слушно зазначає авторка, сучасний етап розвитку національної освітньої системи характеризується переходом до якісно оновленого змісту освіти, акцентом на формування ключових компетентностей здобувачів освіти, розвитком критичного й креативного мислення, здатності до командної взаємодії, а також забезпеченням особистісного зростання кожної дитини.

В умовах посилення інтеграційних процесів і розбудови відкритого освітнього простору особливої значущості набуває проблема викладання іноземних мов, зокрема англійської, як інструменту формування іншомовної комунікативної компетентності, розвитку полікультурної свідомості та активної громадянської позиції. Водночас п'ятий клас, який є перехідною ланкою між початковою та базовою середньою освітою, потребує врахування вікових, психофізіологічних, когнітивних і комунікативних особливостей учнів, що зумовлює необхідність створення ефективних психолого-педагогічних умов організації освітнього процесу.

Дослідниці вдалося, на основі глибокого та всебічного аналізу джерельної бази, обґрунтовано виокремити низку суперечностей, що потребують наукового розв'язання, а також визначити основні напрями дослідження означеної проблеми, представивши їх у чіткій логічній послідовності.

Відтак, порушена в дисертації проблема є актуальною як у теоретичному, так і в практичному вимірах. Вона відповідає сучасним запитам педагогічної науки, узгоджується з державними освітніми пріоритетами, зокрема в напрямках реалізації компетентнісного підходу, удосконалення змісту

іншомовної освіти, психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу. Зазначене підтверджується й тим, що дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету «Теоретико методологічні засади формування конкурентоздатного фахівця освітньої галузі» (державний реєстраційний номер 0121U113319), а також кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти «Технології підготовки конкурентноспроможного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0123U102952). Тему дисертації було схвалено вченою радою Херсонського державного університету (протокол № 7 від 29 листопада 2021 року), що засвідчує її відповідність науковим орієнтирам і пріоритетам закладу вищої освіти.

**2. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.** Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні Котило Альони Олександрівни, є аргументованими та методологічно обґрунтованими. Вони ґрунтуються на глибокому аналізі наукової літератури з проблеми дослідження, нормативно-правових документів у сфері освіти, а також сучасних теоретико-методичних підходів до організації навчання іноземної мови в умовах реалізації Концепції Нової української школи.

Обґрунтованість положень дисертації підсилена виваженням добром і застосуванням комплексу методів науково-педагогічного дослідження, які повною мірою відповідають заявленій меті та завданням. Особливо варто відзначити використання методу моделювання, що дозволило розробити ефективну структурно-функціональну модель організації уроків англійської мови в контексті Нової української школи. Це є беззаперечною перевагою дисертаційного дослідження, суттєво підвищуючи його наукову та практичну значущість.

Усі сформульовані в дисертації положення логічно впливають із проведеного теоретичного та емпіричного аналізу, відповідають поставленим завданням і підтверджені належною доказовою базою. Їх достовірність підкріплена результатами апробації в межах участі здобувачки в міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також широким впровадженням матеріалів дослідження в освітню практику. Зокрема, результати дисертації впроваджено в освітній процес Херсонського державного університету, КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради, Шевченківського ліцею Скадовської міської ради Херсонської області, Комишанської загальноосвітньої школи I–III ступенів

№ 26 Херсонської міської ради, ліцею «Крижанівський» Фонтанської сільської ради Одеського району Одеської області. Це свідчить про належний рівень наукової апробації, відкритість дослідження для фахової дискусії та підтримує висновки щодо їхньої достовірності й практичної цінності.

Варто відзначити, що дослідження базується й на ґрунтовній джерельній базі. Авторкою опрацьовано 246 наукових джерел, серед яких 49 – англomовні, що забезпечило концептуальну основу для системного, цілісного та ґрунтовного розкриття теми. У роботі простежується логічна єдність між метою, завданнями, теоретичними положеннями й емпіричними результатами. Висновки корелюють із завданнями дослідження, підтверджують досягнення поставленої мети та свідчать про цілісність і завершеність наукового пошуку.

**3. Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційної роботи.** Наукова новизна й достовірність положень, висвітлених у дисертації, не викликають сумнівів та чітко простежуються в її змісті. Вперше теоретично обґрунтовано й системно представлено комплекс психолого-педагогічних умов ефективної організації уроку англійської мови в контексті реалізації Концепції Нової української школи. До них, зокрема, належать: забезпечення наступності між початковою та базовою середньою освітою шляхом узгодження форм, методів і засобів навчання; поєднання традиційних і сучасних підходів, зокрема інтерактивних, ігрових, проєктних методів і практико-орієнтованих завдань; використання різноманітних форм організації уроку з урахуванням індивідуальних освітніх потреб учнів; активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема можливостей штучного інтелекту; створення позитивного освітнього середовища, яке стимулює внутрішню мотивацію до навчання; реалізація принципів педагогіки партнерства у взаємодії «учитель – учень». При цьому, до авторських новацій віднесено: урахування індивідуальних темпів засвоєння знань; організацію інноваційної триєдиної взаємодії «педагог – здобувач освіти – штучний інтелект» як нової моделі освітньої взаємодії; використання цифрових ресурсів для персоналізації навчального контенту; забезпечення гнучкості форматів навчання (традиційного, дистанційного, змішаного); акцент на практичну спрямованість та психологічну безпеку освітнього процесу.

Новизна дослідження полягає також у концептуалізації сучасного уроку як педагогічного явища, яке втрачає риси жорсткої регламентованості та набуває характеристик адаптивності, гнучкості й відкритості до змін. Авторкою системно проаналізовано урок англійської мови крізь чотири взаємодоповнюючі аспекти – педагогічний, комунікативний, психолого-

педагогічний і технологічний, що дало змогу комплексно осмислити його сутність і функціональне призначення.

Серед інших вагомих наукових здобутків дисертаційної роботи слід відзначити: розроблення конструкта компетентності сучасного вчителя англійської мови, в основі якого – готовність до інноваційної діяльності; створення структурно-функціональної моделі сучасного уроку англійської мови; уточнення сутності понять «урок англійської мови у 5-му класі», «організація сучасного уроку англійської мови за НУШ», «освітнє середовище уроку англійської мови»; виявлення й врахування у педагогічній доцільності сучасного уроку англійської мови психологічних особливостей здобувачів освіти 4–5-х класів; удосконалення процесу організації уроків англійської мови в 5-х класах з урахуванням його дидактичного та технологічного складників відповідно до вимог Концепції Нової української школи; подальший розвиток ідей особистісно орієнтованого, компетентнісного та інтегрованого підходів у практиці проведення уроків англійської мови в 5-х класах; обґрунтування ефективних форм організації освітнього процесу (інтегрований урок, нестандартний урок, перевернутий клас) і використання сучасних засобів навчання, таких як цифрові платформи (LearningApps, Wordwall, Kahoot), інтерактивні вправи, автентичні відео- й аудіоматеріали, онлайн-ігри, мініпроекти, колаборативні форми групової й парної роботи, а також засоби рефлексії – опитування, чек-листи та можливості штучного інтелекту.

Усі зазначені положення свідчать про високий рівень наукової новизни дослідження, його змістову насиченість і значний вклад у розвиток психолого-педагогічної науки.

**4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання.** Практична значущість результатів дослідження полягає в їх реальному потенціалі впровадження у сучасну практику викладання англійської мови в 5-х класах Нової української школи. На основі отриманих результатів розроблено дидактико-методичне забезпечення, зокрема «Збірник вправ до теми «School is cool»» за підручником «Англійська мова. 5 клас» (авт. О. Карпюк), що сприяє підвищенню якості освітнього процесу, враховуючи вікові та психологічні особливості здобувачів освіти. У дослідженні систематизовано та апробовано діагностичний інструментарій, що дозволяє здійснювати моніторинг ефективності організації сучасних уроків англійської мови, зокрема інтегрованих, нестандартних, у форматі перевернутого класу, з активним залученням цифрових інструментів і технологій штучного інтелекту. Це відкриває нові можливості для аналізу й удосконалення

освітнього процесу, формує передумови для гнучкої адаптації навчання до потреб учнів.

Отримані результати можуть бути використані у змісті методичної роботи в закладах загальної середньої освіти, а також у практиці викладання у закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти. Матеріали дослідження доцільно інтегрувати в освітні програми підготовки майбутніх учителів англійської мови, курси підвищення кваліфікації, семінари та тренінги з інноваційної методики навчання іноземних мов.

Окремо слід відзначити практичну цінність створеного авторського блогу вчителя англійської мови, який функціонує як інтерактивна платформа для поширення інноваційного педагогічного досвіду, впровадження цифрових освітніх практик, професійної взаємопідтримки та розвитку педагогічної майстерності. Це надає можливість педагогам долучатися до професійної спільноти, обмінюватися кращими практиками, що відповідає вимогам сучасної цифрової трансформації освіти.

**5. Повнота викладу основних результатів дисертації в публікаціях здобувача.** Основні положення та результати дисертаційного дослідження Котило Альони Олександрівни знайшли належне висвітлення у публікаціях, що відповідає вимогам до апробації результатів дисертаційної роботи. Здобувачкою опубліковано 13 праць, з яких 11 – одноосібні, а 2 – у співавторстві. До цього переліку входять 7 статей у наукових фахових виданнях України, що свідчить про наукову зрілість авторки, її системну роботу над темою. Крім того, опубліковано 6 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій, що засвідчує участь здобувачки в науковому обговоренні результатів дослідження. Такий рівень публічності підтверджує достатню повноту викладу змісту роботи та її актуальність у професійному середовищі.

**6. Характеристика структури та змісту дисертації.** Структура дисертації є логічно виваженою, послідовною і повністю відповідає меті, завданням та предмету дослідження. Робота побудована за традиційною науковою схемою і включає вступ, три змістовних розділи, висновки, список використаних джерел і додатки, що забезпечує повноту і системність викладу.

У *вступі* чітко й аргументовано обґрунтовано актуальність теми, визначено мету та комплекс завдань дослідження, окреслено об'єкт і предмет дослідження. Також детально описано методологічну основу, підкреслено наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи. Вступ задає чіткий напрям і створює міцний фундамент для подальшого викладу матеріалу.

*Перший розділ* – «Теоретичні основи організації освітнього процесу в умовах Нової української школи» – комплексно розкриває сутність, зміст і структуру Концепції Нової української школи, а також детально аналізує концептуальні підходи до її реалізації. Особливу увагу приділено змістовному наповненню поняття «урок» та сутності змін, спричинених сучасними турбулентними викликами. Окремий підрозділ присвячено вивченню особливостей викладання англійської мови з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду.

*Другий розділ* – «Ресурсна складова організації уроків англійської мови в умовах реалізації Концепції Нової української школи» – глибоко висвітлює психологічні особливості засвоєння англійської мови учнями в період переходу з 4-го до 5-го класу. У ньому обґрунтовано педагогічні умови організації уроків, що включають детальний аналіз сучасних форм організації освітнього процесу, дидактико-методичного потенціалу, а також середовищних факторів відповідно до вимог НУШ. Значна увага приділена характеристиці вчителя як активного суб'єкта освітнього процесу. Розділ завершується розробкою структурно-функціональної моделі уроку англійської мови та визначенням психолого-педагогічних умов її ефективної реалізації.

*Третій розділ* – «Перевірка ефективності психолого-педагогічних умов організації уроків англійської мови в умовах Нової української школи» – містить чітко описану методику проведення експериментального дослідження, а також ретельний аналіз і всебічне узагальнення отриманих емпіричних даних, що підтверджують практичну дієвість розроблених умов.

*Висновки* дисертації логічно узагальнюють основні результати дослідження та повністю відповідають сформульованим завданням, демонструючи цілісність і завершеність наукового пошуку.

Зміст дисертації вирізняється логічною послідовністю викладу, високим рівнем наукової аргументованості та практичною спрямованістю. Робота відзначається глибиною теоретичного аналізу, чіткістю і точністю термінологічного апарату, а також відповідністю сучасним науковим стандартам і вимогам до дисертаційних досліджень. Загалом, структура і зміст роботи свідчать про високий професійний рівень здобувачки і є вагомим внеском у розвиток педагогічної науки та практики.

**7. Відповідність дисертації встановленим вимогам та дані про відсутність порушень академічної доброчесності.** Дисертаційна робота повністю відповідає чинним вимогам щодо оформлення та змісту наукових досліджень такого рівня. Порушень академічної доброчесності, зокрема академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації, не

виявлено. На цій підставі дослідження визнається результатом самостійного наукового пошуку здобувачки, а всі ідеї та наукові положення, викладені у дисертації, отримані особисто авторкою. Текст містить належним чином оформлені посилання на використані джерела, що підтверджує дотримання принципів академічної доброчесності. Таким чином, дисертація відповідає всім вимогам щодо академічної доброчесності та є гідним зразком наукової праці.

**8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.** Відзначаючи вагомі позитивні напрацювання та значні наукові здобутки авторки, вважаємо за доцільне висловити кілька зауважень і пропозицій, деякі з яких мають дискусійний характер:

1. В роботі зроблено важливий акцент на трансформації поняття «урок» в умовах турбулентності, однак це поняття, хоч і згадується в контексті сучасних освітніх викликів, варте ще глибшої операціоналізації. Було б доцільно подати чіткі критерії або індикатори турбулентності освітнього середовища, що дало б змогу науково верифікувати зміни у структурі та динаміці уроку.

2. У дисертації висвітлено особливості організації уроків англійської мови в контексті реалізації Концепції Нової української школи. Зокрема, на с. 109 згадується зміст модельної навчальної програми та тематичні напрями навчання. Водночас у роботі бракує системного аналізу цілей, очікуваних результатів навчання та способів їх реалізації відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти та модельних навчальних програм. Такий аналіз дозволив би чіткіше співвіднести запропоновану авторкою структурно-функціональну модель організації уроку англійської мови з нормативними орієнтирами сучасної шкільної освіти.

3. Важливою перевагою дисертації є висвітлення ролі вчителя як агента змін. На с. 125 подано авторський рисунок із переліком компетентностей сучасного вчителя англійської мови, який безперечно має практичну цінність. Разом з тим у роботі бракує порівняльного аналізу з положеннями чинного Професійного стандарту вчителя закладу загальної середньої освіти. Доцільно було б здійснити аналіз відповідності запропонованих авторкою компетентностей вимогам зазначеного стандарту. Такий порівняльний підхід посилив би аналітичну глибину дослідження.

4. Незважаючи на позитивну оцінку використання інформаційно-комунікаційних технологій та інструментів штучного інтелекту в організації уроків англійської мови, дисертація виграє б від більш глибокого аналізу потенційних труднощів і ризиків, пов'язаних з їхнім упровадженням у освітній процес. Рекомендується розглянути проблеми адаптації педагогів та

здобувачів освіти до нових цифрових рішень, а також питання цифрової безпеки.

Проте, зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не применшують загальної високої наукової цінності роботи. Представлена дисертація є самостійним завершеним дослідженням, а отримані авторкою результати, безперечно, мають вагомe теоретичне та практичне значення.

**Загальний висновок.** Дисертаційна робота на тему «Психолого-педагогічні умови організації і проведення уроків англійської мови в умовах реалізації Концепції Нової української школи» є вагомим внеском у розвиток вітчизняної педагогічної науки, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами), та інших нормативних документів Міністерства освіти і науки України, які регламентують порядок захисту дисертаційних досліджень, а її авторка – Котило Альона Олександрівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

**Офіційний опонент:**

доктор педагогічних наук, професор,  
професор кафедри  
теорії та методики початкової освіти  
Мукачівського державного університету

**Тетяна МОЛНАР**